

HE 46/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n tekoälyasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Kommenttimme koskien keskeisiä ehdotuksia

Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle 22.05.2025

Teknolohiateollisyys ry / AI Finland

Karoliina Partanen, johtaja

AI FINLAND

Markkinaevalvonta

- AI Finland ja Teknolohiateollisuus ry katsovat, että ehdotus tekoälyasetuksen markkinaevalvonnan hajauttamisesta on tarjolla olevista vaihtoehtoista kannatettavin.
- Suuririskisten tekoälyjärjestelmien, jotka ovat tekoälyasetuksen I liitteen A-jaksossa määriteltyjen EU:n yhdenmukaistettujen säädösten piiriin tulevia tuotteita tai näiden turvakomponentteja, valvonta on sektorikohtaisen substanssiosaamisen tähden perusteltua osoittaa näiden sektorien markkinaevalvonnasta nykyisin vastaaville viranomaisille.
- Asetuksen III liitteessä eriteltyjen muiden suuririskisten sovellussektorien valvonta on myös kannatettavaa osoittaa niille viranomaisille, joilla on paras tuntemus kyseisistä sektoreista.
- On varmistettava, että markkinaevalvontaviranomaisten yhteistyö on tiivistä, viranomaisten käytössä on riittävästi tukea ja osaamista tekoälyteknologioista ja asetuksen soveltamisalaan tuleville toimijoille on tarjolla tietoa ja ohjausta asetuksen vaatimuksista ja valvontamekanismeista.
- Liikenne- ja viestintävirastolle on osoitettava tarvittavat resurssit, joilla rakentaa kyvykkyydet tukea sektoriviranomaisia näiden valvontatyössä, ja ehdotamme, että tiedotus-, koulutus- ja ohjeistustehtävät säädettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolle kuuluviksi ja että sektoriviranomaiset tukisivat virastoa tässä tehtävässä tarvittavalla tavalla.
- Koska kyseessä on täysin uusi valvontamalli, on tärkeitä arvioida sen toimivuutta kokemusten kerryttyä.

AI FINLAND

Asetuksen mahdolliset vaikutukset 1/2

- Koska tekoälyasetus on täysin uuttaa sääntelyä, on tärkeätä, että toimivaltaiset viranomaiset pyrkivät ensisijaisesti ohjauksen ja neuvonnan ja tarvittaessa toimenpidemääräysten keinoin saattamaan toimijat korjaamaan laiminlyöntinsä.
- Tekoälyasetuksen vaikutuksista tehtyihin arvioihin on suhtauduttava varauksella.
- Vaikutusten arvioimista vaikeuttaa se, että kyse on täysin uudesta sääntelystä, joka kohdistuu nopeasti kehittyvään teknologiaperheeseen, jonka sovellusalueet ovat vasta muotoutumassa.
- Tekoälyasetus tuottaa sen soveltamisalaan tuleville yrityksille, viranomaisille ja muille toimijoille taakan, joka voi tapauskohtaisesti muodostua tuntuva.
- Useimmat teollisuuden tuotantoprosesseihin liittyvät tekoälyjärjestelmät (esim. suunnittelutyökalut, prosessioptimointi, ennakoiva huolto tai laadunvarmistus) ovat tekoälyasetuksen näkökulmasta vähäriskisiä, eikä niihin näin kohdistu vaatimuksia.
- Asetuksen ja sektorisäädösten yhteensovittaminen voi osoittautua haastavaksi ja voi laajentaa suuren riskin soveltamisalan odotettua laajemmaksi. Esimerkiksi rekrytoinnin ja henkilöstöhallinnon tekoälyjärjestelmät saattavat olla käyttötapauksiltaan suuririskisiä.

Asetuksen mahdolliset vaikutukset 2/2

- Merkittävimmät yritysvaikutukset kohdistuvat tekoälyjärjestelmiä kehittäviin ja markkinoille saattaviin yrityksiin.
- Yritysvaikutukset riippuvat myös siitä, missä määrin kehitteillä olevat yhdenmukaistetut standardit auttavat suuririskisten järjestelmien vaatimusten täyttämisessä.
- Säädöksen tulkinnavaraisuus ja viranomaisten resurssien ja osaamisen suurehko hajonta jäsenvaltioiden välillä voi kuitenkin tosiasiaa johtaa siihen, että asetuksen valvonnassa ja täytäntöönpanossa voi ilmetä epäjohtonmukaisuutta, joka synnyttää kilpailuvääristymiä.
- Tekoälyasetuksen vaikutukset saattavat olla Suomessa suhteellisesti suurempia kuin monissa muissa jäsenmaissa.
- Valtionhallinnon ja sidosryhmien onkin tehtävä viestinnällistä ja muuta yhteistyötä asetuksen toimeenpanon sujuvoittamiseksi.
- Suomen julkistalouden kestävyystavoitteille olisi tärkeätä, että digitalisaation, mukaan lukien tekoälyratkaisujen, mahdollisuudet hyödynnettäisiin täysimääräisesti julkisissa palveluissa ja prosesseissa sääntely-ympäristöstä riippumatta.